

Nr 656

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 34, angående vissa stödtåtgärder i anledning av skadorna å 1960 års skörd.

(Lika lydande med motion nr 554 i Första kammaren)

Fjolårets svåra skördeskador drabbade i stor utsträckning de områden som under de senare åren tidigare vid upprepade tillfällen varit utsatta för sådana större skador. Jordbruksnämnden har vid sin undersökning av frågan kunnat konstatera, att skörderesultatet i medeltal för åren 1955—1960 blivit sämst för flertalet av de områden som drabbats av större skador även år 1960. I stort sett kan sålunda sägas att 1960 års skördeskador hårdast drabbade jordbrukare och trädgårdsodlare, som redan tidigare fått sin ekonomi undergrävd genom skördeskador.

Enligt beslut av 1960 års riksdag har vissa åtgärder, främst kreditgarantier för skördeskadelån, vidtagits till lättnad för de jordbrukare och trädgårdsodlare som drabbats av svåra skördeskador. I den förevarande propositionen föreslås på grundval av uppgörelse, som träffats mellan jordbrukets förhandlingsdelegation och statens jordbruksnämnd, att 20 milj. kr. skall ställas till förfogande till kontanta bidrag till jordbrukare och trädgårdsodlare, som är i behov därav på grund av lidna skördeskador år 1960. Med den omfattning som skördeskadorna haft måste ett bidragsbelopp av 20 milj. kr. framstå som otillräckligt och kan inte sägas motsvara de förväntningar som uttalanden från regeringsrepresentanter om effektiva åtgärder gav anledning till i samband med skördekatastrofen i fjol. Såsom framgår av jordbruksnämndens skrivelse och propositionen kommer många jordbrukare att bli ställda utanför skördeskadeersättningen även för sådana förluster som ligger ovanför en självrisk av 15 procent. Det synes dock inte ha varit möjligt att uppnå överenskommelse om en effektivare skördeskadeersättning.

Enligt uppgörelsen och propositionen skall skördeskadeersättningen utgå efter individuell ansökan och prövning. Grunderna härför anges i propositionen enligt följande.

För att kontantbidrag skall kunna utgå måste förutsättas, att sökanden år 1960 drabbats av betydande skördeskador. Skadorna skall för sökanden ha medfört ett bortfall av inkomster, vilket framstår som väsentligt i förhållande till hans normala årsinkomst. Inkomstbortfallet skall också ha medfört, att hans ekonomi blivit så hårt pressad, att han — även med beaktande

av sådant stöd, som han enligt beslut av 1960 års riksdag erhållit eller kan erhålla i form av kreditgaranti och betalningslättnader — får anses ha avsevärda svårigheter att betala räntor, amorteringar, arrenden och andra utgifter, nödvändiga för driftens fortsättande. För att syftet med bidragen inte skall förfelas är det vidare av största vikt, att bidragen i de enskilda fallen avväges så, att de kommer att innebära en verklig hjälp för de sökande att fortsätta jordbruksdriften.

Det föreslagna ersättningsbeloppet av 20 milj. kr. måste självfallet användas för tillgodoseende av de mest angelägna behoven. Härvid är det enligt vår mening av vikt, att hänsyn tages även till de förluster som åsamkats jordbrukare genom skördeskador före år 1960. Jordbruksnämnden har i sin skrivelse till regeringen i anslutning till den träffade överenskommelsen framhållit att vid bedömningen även bör beaktas »om sökanden förutom 1960 dessförinnan under senare år drabbats av kännbara skördeskador». Departementschefen har emellertid icke upptagit detta i de ovan anförda grunderna. I många fall har jordbrukare och trädgårdsodlare, även om 1960 års skördeskador icke kan sägas ha medfört ett i förhållande till den normala årsinkomsten väsentligt inkomstbortfall, dock till följd av tidigare skördeskador fått sin ekonomi så hårt pressad, att de har avsevärda svårigheter att betala för driftens fortsättande nödvändiga utgifter. Det synes oss därför angeläget att det vid prövningen av bidragsansökningarna även beaktas om sökanden före 1960 under senare år drabbats av kännbara skördeskador.

Den kontanta skördeskadeersättningen skall enligt propositionen finansieras genom i första hand 10 milj. kr. av det överskott av införselavgiftsmedel inom jordbruksregleringen, som uppkommit under treårsperioden 1956/57—1958/59 och i andra hand 10 milj. kr. ur de ur regleringsåret 1960/61 influtna eller inflytande införselavgifterna på jordbrukets område. Förslaget i propositionen är här icke i överensstämmelse med den överenskommelse som träffats mellan jordbrukets förhandlingsdelegation och det statliga förhandlingsorganet jordbruksnämnden. Enligt överenskommelsen skall en tredjedel av de 20 milj. kronorna, avrundad till 7 milj. kr., ställas till förfogande i form av särskilt anslag på budgeten. Återstående 13 milj. kr. skall enligt överenskommelsen täckas till hälften — 6,5 milj. kr. — av kvarstående överskott av införselavgifter på jordbrukets område från treårsperioden 1956/57—1958/59 och till resterande del — 6,5 milj. kr. — av medel som influtit eller inflyter genom upptagande av införselavgifter inom jordbruksregleringen under innevarande regleringsår.

De inflytande införselavgiftsmedlen skall i princip användas för regleringsändamål på jordbrukets område. Enligt jordbruksnämndens och förhandlingsdelegationens bedömning bör ett belopp av 6,5 milj. kr. kunna uttagas för skördeskadebidrag av 1960/61 års införselavgiftsmedel utan åsidosättande av de normala regleringsändamål eller de speciella behov, vilka

bör tillgodoses av avgiftsmedlen i fråga. Även om — såsom framgår av propositionen — formellt sett ett visst överskott av införselavgiftsmedel kan beräknas för innevarande regleringsår i jämförelse med den av Kungl. Maj:t och riksdagen angivna ramen, främst till följd av kvalitetsbristerna hos fjol-årets skörd, kan detsamma icke i nämnvärd utsträckning anses disponibelt för andra ändamål. Det kan exempelvis framhållas att betydande behov föreligger av stöd genom införselavgiftsmedel av export av fodersäd, som till stödköpspris inköpts av centralföreningarna. Det måste vidare tagas med i bedömningen, att man ett kommande år under avtalsperioden måhända icke kan få in de införselavgiftsmedel som behövs för regleringsändamål. Överskott från tidigare år måste då tas i anspråk. Skulle man nu på sätt som föreslagits i propositionen disponera årets överskott för annat än regleringsändamål, riskerar man att för kommande år få en bristsituation, trots att det inte varit underskott för sexårsperioden i dess helhet. På samma sätt måste starka invändningar göras mot förslaget i propositionen, att 10 milj. kr. skall tas i anspråk av kvarstående överskott av införselavgifter från treårsperioden 1956/57—1958/59. Ifrågavarande överskottsmedel bör i den utsträckning jordbruksnämnden och förhandlingsdelegationen förutsatt i överenskommelsen få disponeras till täckande av speciella behov vid tillämpning av inkomstregeln eller treprocentregeln inom det nuvarande prissättningssystemet på jordbrukets område.

Finansiering av skördeskadeersättningen till en del genom allmänna budgetmedel är — såsom jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation framhållit — naturlig redan med hänsyn till att de nu aktuella skadorna i många fall varit av den katastrofnatur att de i olika sammanhang ansetts böra ersättas av budgetmedel. I nämndens skrivelse har särskilt pekats på den ersättning genom budgetmedel, som genom beslut av 1960 års riksdag lämnades för översvämningsskador på industrianläggningar, varulager, enskilda vägar m. m. En finansiering med en tredjedel över riksstaten skulle vidare — såsom jordbruksnämnden och förhandlingsdelegationen också framhållit — överensstämja med det förslag till finansiering av en skördeskadefond som nyligen framlagts i en inom jordbruksdepartementet uppgjord promemoria.

Det är enligt vår mening angeläget och nödvändigt, att skördeskadeersättningen finansieras på sätt som överenskommit mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation, dvs. genom att på riksstaten anslås 7 milj. kr. samt genom att återstående 13 milj. kr. täckes till hälften — 6,5 milj. kr. — av kvarstående överskott av införselavgifter på jordbrukets område från treårsperioden 1956/57—1958/59 och till resterande del — 6,5 milj. kr. — av medel som influtit eller inflyter genom upptagande av införselavgifter inom jordbruksregleringen under innevarande regleringsår.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 34 måtte
I. till finansiering av den mellan statens jordbruksnämnd
och jordbrukets förhandlingsdelegation överenskomna skör-
deskadeersättningen av 20 000 000 kr.

a) anvisa å tilläggsstat för budgetåret 1960/61 ett anslag
av 7 000 000 kr.;

b) medge att återstående 13 000 000 kr. täckes till hälften
— 6 500 000 kr. — av kvarstående överskott av införselav-
gifter på jordbrukets område från treårsperioden 1956/57—
1958/59, att på sätt som angivits i jordbruksnämndens skri-
velse fördelas på avgiftsmedel av olika slag, samt till reste-
rande del — 6 500 000 kr. — av medel som influtit eller in-
flyter genom upptagande av införselavgifter inom jordbruks-
regleringen under innevarande regleringsår, enligt den för-
delning på olika slag av avgiftsmedel som framdeles, efter
förslag av jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets
förhandlingsdelegation, fastställs av Kungl. Maj:t;

II. medgiva att för utbetalande av bidragen erforderliga
medel må i mån av behov förskottsvis tillhandahållas ur till-
gängliga införselavgiftsmedel på jordbrukets område; samt

III. hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av sådana
grunder för skördeskadeersättningen, att vid prövning av
ansökningarna jämväl må beaktas, om sökanden före 1960
under senare år drabbats av kännbara skördeskador.

Stockholm den 21 februari 1961

Gunnar Hedlund

i Hedenäset

Nils G. Hansson

i Skegrie

Per Svensson

i Stenkyrka

Harald Larsson

Gustaf Svensson

i Vä

S. G. W. Wahlund